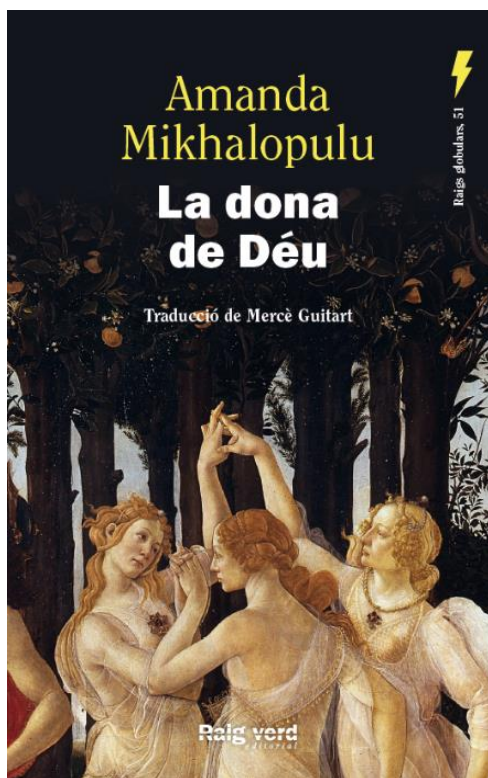

Una cambra pròpia a la casa de Déu

Ana Prieto Nadal
Filòloga i investigadora

Amanda Mikhalopulu, *La dona de Déu*. Trad. Mercè Guitart. Barcelona: Raig Verd Editorial, 2024. 208 pàgs.

Aquesta és una novel·la atípica i sorprenent, així com una valenta aposta editorial. *La dona de Déu* [*Η γυναίκα του Θεού*, 2014] constitueix una ficció radical sobre el matrimoni amb Déu, des d'una primera persona molt conflictiva que s'adreça a un tu —el de la lectora o lector— més incert encara, destinatari d'una llarga carta —el Llibre— que conté el testimoniatge viu, en constant procés de revisió i autorefutació, del vincle amb la divinitat i del desig de dissoldre's en la creació. L'escriptora i periodista Amanda Mikhalopulu (Atenes, 1966), autora de vuit novel·les i tres reculls de relats, a banda de literatura infantil, obres de teatre i una *nouvelle*, va escriure aquest llibre inclassificable per una necessitat imperiosa de refugiar-se en la ficció i contestar amb la creació literària —la literatura és la seva religió— el moment de profunda crisi que vivia el seu país. Ara podem llegir-la en català, gràcies a Raig Verd Editorial i a l'esplèndida traducció de Mercè Guitart.

La novel·la consta de tres parts: «Infern», «Purgatori» i «Paradís». Res a veure, però, amb la davallada de Dante. Aquí és Déu mateix qui s'endú a les seves celestials estances la dona elegida, amb qui mantindrà una relació platònica —no en vol saber res, de la carn—. Però, com passa en qualsevol matrimoni, ben aviat l'enlluernament cedeix pas a la decepció. A la innominada narradora no li és donat conèixer quina és la naturalesa de Déu

ni el propòsit de la creació, i troba un fred mur de silenci a les seves àvides preguntes. Un desig genuí d'autoexpressió la farà agosarada fins a desobeir el mandat i consignar per escrit tot el que la ocupa i preocupa. La traïció és consubstancial a aquesta tasca secreta i prohibida de l'escriptura. La idea del testimoniatge i, sobretot, la creació literària com a insurrecció —impròpia de les dones, i encara menys de la dona de Déu— reenvien a Hélène Cixous i la crítica feminista.

La novel·la ens sorprèn per la seva audàcia desmesurada i ens atrapa per la quantitat de plasmacions memorables. A la primera part, «Paradís», la narradora ens introdueix a la Casa Celestial, una mena de maqueta de cartró amb una incandescència natural —una llum sagrada, sense font—, en un regne sense alba ni crepuscle: l'atemporalitat és l'estat natural del seu home —li diu així, «el meu home»—. Déu, que porta «posats uns braços i unes cames, tal com algú altre portaria una camisa o uns pantalons», té una naturalesa malenconiosa i taciturna, gairebé esquerpa, i mostra curiositat intel·lectual: freqüenta la filosofia, la teologia, la història de l'art, però mai la literatura; se sorprèn davant les fórmules de les pregàries i «s'ho passa bé llegint els que el neguen». L'únic que li demana a la seva dona és que faci callar el seu «desig de la literalitat, de la recerca». Però ella, a banda de satisfer les seves ànsies de carnalitat amb les bèsties del bosc, conserva nítids alguns records del passat; intacte, l'esperit crític. No només no renuncia a comprendre ni a imaginar, sinó que excava dins seu a la recerca de paraules. I, en comptes de girar-se cap a Ell per buscar la salvació, es gira cap a un tu emocionant, el destinatari de la carta, que fa que el temps torni a existir. Així és com estableix un pacte de fe amb la instància lectora, amb la qual comparteix la seva veritat revelada: «Déu no creu en els miracles i jo et demano que hi creguis».

Al segon bloc, «Purgatori», narra el viatge al món terrenal que emprèn amb Déu. Es refereix al seu marit tant amb estratègies de difamació —diu que el seu estat natural de gràcia és la definició mateixa de l'esquizofrènia entre els homes; el titlla de «pueril i egocèntric»— com d'ambivalent idealització: «Si no fos Déu seria un heroi romàntic. Byronià, melancòlic, amb el cap als núvols». Amb molt d'humor, en definitiva: «Quan vaig tornar a obrir els ulls, Déu estava fent taitxí». A la Terra, Déu, que diu menysprear la literatura, llegeix ficció d'amagat, com si fos la seva «droga mundana», i pateix una mena de «vertigen ontològic», perquè la literatura suplantia el món, el refunda sobre el no-res. El «Paradís», la tercera part de la novel·la, consisteix en la reescriptura de l'origen, una gènesi bojament imaginativa improvisada per un somiador que passa de l'estètica pura i del joc pel joc a la necessitat de trobar elaborades solucions de disseny per a qüestions estructurals. I malgrat tot s'espolsa, desaprensiu i indolent, tota idea de responsabilitat: «El sentit de la creació no era la intervenció de Déu. El sentit de la creació era la creació».

La narradora ha descobert que no hi ha res que no pugui concebre amb la seva imaginació, i això per a Déu resulta devastador. Entre la subjugació i la rebel·lia, li retreu que Ell —el màxim representant del patriarcat, no ho oblidem— l'hagi tractat com una presència etèria, decorativa, com aquells «àngels de bondat planificada, obligatòria». Però, malgrat haver-se resistit a la dissolució del jo i haver perseverat a construir la seva pròpia identitat

a través d'un viatge (re)escrit d'individuació i autorealització, serà castigada—o recompensada— a romandre per sempre més dins el Llibre: «Caminaràs per les seves pàgines tal com altres caminen per les estances de casa seva». Aquest genial i desconcertant gir suposa tancar dins l'àmbit de la ficció —o l'autoficció— la usurpadora de l'ofici de Déu. Al seu torn, ella, lliurada a una mena de papiroflèxia espiritual —«tallo i cuso imatges i paraules»— cometrà la petita venjança de ficar-lo dins del llibre: «Pensaré en tu com si fossis el dibuix d'un nen petit».

Amanda Mikhalopulu ens permet recuperar la fe en la literatura, «un món ple de llum i possibilitats». La seva atribolada i també juganera narradora dona al Llibre forma d'espiral o cercle perpetu. El final és el principi, i la narració retorna una vegada i una altra, en un bucle continu de revisió i reinterpretació, a aquesta broma còsmica —orbital, eterna— de presentar-se com la dona de Déu. El gran tema, doncs, és la creació literària com a misteri que reenvia a la noció postmoderna d'autoria. El relat adopta textures de mite, testimoni, confessió, assaig, diari de viatge, soliloqui o corrent de consciència, sense deixar de traslluir un ludisme i una ironia que li són constitutius: «Em pregunta si estimo més la literatura que a ell [...]. Voldria llançar-me als seus peus, però no en té». Com deia Robert Musil, Déu no es refereix al món literalment, sinó que hem de trobar nosaltres mateixos la resposta a l'enigma que proposa. *La dona de Déu*, que reformula en els seus propis termes el misteri de la vida i les potencialitats humanes, mitjançant la invocació apassionada del poder sense límits de la imaginació, constitueix un acte radical de llibertat creadora i una incomparable declaració d'amor per la literatura.

Amanda Mikhalopulu
Imatge: Dimitris Tsumblekas